

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

AUSCHWITZ

★

BERGEN BELSEN

★

BUCHENWALD

★

DACHAU

★

HUSUM

★

NEUENGAMME

★

PORTA

★

RAVENSBRÜCK

★

SACHSENHAUSEN

★

STUTTHOF

★

FRØSLEV

★

HORSERØD

★

SHELLHUSET

★

VESTRE FÆNGSEL

Danmarks befrielsesgeneral, general Dewing, lever i dag delvis af at dyrke og sælge blomster og frugt fra eget gartneri. Næst efter England står Danmark hans hjerte nærmest. (Læs iøvrigt side 155)

**Husk vore Busser
til Skovturen**

Turistkørsel besørget i ind- og
udland altid 1. klasses betjening

Hvidovre Rutebiler
Gl. Køgevej 113 Valby
Tlf. Valby 8602

National Kasseapparater

Vimmelskaffet 38 København K

Wilh. Hansen

Ur- & Chronometermager
Store Hedinge Tlf. 38

Sydsjællands Kaffebæreri
v/ P. E. Andersen
NÆSTVED

PLATIL
Fiskeliner
JAGUAR
Fiskestænger

Aktieselskabet
Korsør Haandværker-
Handels- & Landbobank

$\frac{1}{8}$ Korsør Jernstøberi
og Maskinfabrik

Kählers Teglværk

KORSØR

Gunnar Clausens
Savværk

Bandholm Tlf. 71

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16).
Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopliedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører, Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Militærattache Fl. B. Larsen, Stockholm.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund, Ordrup 5075.
Sekretær: Tobakshandler Sv. Darling, Hillerød.

Den øvrige bestyrelse:

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg.
Fosmark, Johs., overlærer. Redaktør af Pigtråd. Slagelsegade 9, 2., Kbh. Ø.
Øbro 8537.
Holt, Paul, seminarieførstander, cand mag., Århus.
Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.
Johansen, P. A., arkitekt, Bernstoffslunds Allé 80, Charlottenlund.
Kjeldsen, K., oberstløjtnant, Odense.
Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus.
Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.
Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.
Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby Skole, Nr. Søby, Fyn.
Møller, Poul, fabrikant, Skive.
Næsted, Børge, læge, Sadolinsgade 9 st. th., Odense.
Olesen, Otto W., boghandler, Randers.
Olesen, O., kontorchef, Grønnegade 18 A, Herning.
Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg.
Riis, Poul, pastor, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø. Tria 3101.
Schmidt, Otto, prokurist, Kolding.
Thestrup, K. (M. F.), dommer, Herning.
Thorsøe, Holger, købmand, Sønderborg.

Rystende beretninger fra lægekongres om k-z-lejrenes fysiske og psykiske eftervirkninger

Af 100 lever i dag kun 5

Lægekongres i København

Læger fra 12 europæiske lande samledes i dagene 5. og 6. juni til en kongres i Studenterforeningen i København for at drøfte følger af og sygdomme efter ophold i tyske koncentrationslejre under krigen. Konferensens officielle sprog var fransk, tysk og russisk.

Kongressen havde samlet repræsentanter fra 12 europæiske lande og ialt 70 udsendinge.

Fra dansk side er der ydet et strålende arbejde med hensyn til udforskning af vore fangers problemer — og de resultater, man er kommet til, kan blive af uvurderlig betydning ikke blot for de efterlevende, men for de store folkemasser, som den dag i dag lider under sulteplagen i mange lande, ikke mindst de asiatiske.

Den danske indleder, dr. med. Paul Thygesen, der åbnede konferencen udtalte at gennemsnitslevetiden i de tyske lejre næppe var over et halvt år. Kun en lille brøkdel overlevede af de tusinder som blev deporteret.

Man har kunnet påvise en meget stor overdødelighed hos fangerne i tiden efter befrielsen. Årsagerne hertil var ikke blot den totale udsultning, der forvandlede fangerne til muselmænd, for det har også vist sig, at genopføringen ikke har været i stand til at fjerne følgerne af opholdet. For en lang række regenerationsprocessers vedkommende

har man set, at de ikke er kommet igang igen, eller i hvert fald kun ufuldstændigt. Blodkredsløbet har også lidt betydelige skader hos mange. Det må anses for givet, udtalte dr. Thygesen, at muskulaturen aldrig kommer sig helt efter udsultningen — kort sagt, der er en lang række symptomer, som sulttilstanden har forårsaget, men som man ikke har kunnet fjerne ved genopføring. Det er disse symptomer, som lægerne nu sammenfatter under betegnelsen kz-syndromet, en tilstand, der har vist sig at være ens i alle nationer og endog hos amerikanske frivillige, der har været sat ind i et stort medicinsk eksperiment det såkaldte Minnesota-eksperiment.

Fangerne har vandret fra specialist til specialist

Mindst lige så vanskelige som de medicinske problemer har de sociale vist sig at være. Selv om de tidligere fanger har vist en udpræget svækkelsestilstand, har specialisterne ikke altid kunnet påvise et objektivt lægeligt grundlag for den nedsatte arbejdsevne. I invalideforsikringsmæssig henseende har man ikke netop haft den fulde forståelse — den har, udtalte dr. Thygesen »ikke virket opdragende, og den har heller ikke bedret arbejdsevnen hos vore patienter«. Mange har, på et for tidligt tidspunkt, forsøgt at

genoptage deres arbejde, man har måttet give op.

Fangerne ældes tidligt

En lang række undersøgelser har vist, at kz-fangerne må betegnes som tydeligt ældede, uden at man kan angive nærmere sikre tal. Det er muligt, at sulten på en eller anden måde ligefrem har akcelereret aldersprocesserne, og dr. Thygesen udtalte — med et citat fra kongressens ærespræsident, professor Richet, at »hvis årene på slagmarken tæller dobbelt, tæller årene i lejrene firedobbelt«.

Dr. Thygesen sluttede med en alvorlig appel til de forskellige nationer — og den gælder også i nogen grad vor egen:

»Gennemsnitslevialderen for koncentrationslejrens overlevende er endnu i dag mindre end 40 år. Hovedparten af dem har en familie at forsørge. Trods uheldbredelig psykisk og fysisk molest, er kun et mindretal af dem modne til at blive »sat på aftægt«. Men skal dette endelig være, må vi læger og videnskabsmænd — og måske tidligere deporterede — understøtte det simple moralske krav, at vore lande yder anstændige økonomiske kår til dem, der betalte for nazismens racediskriminering eller for en indsats i modstandskampen med ødelagt helbred og måske forkortet levetid«.

I et indlæg fra fransk side af lægerne dr. L. F. Fichez og dr. S. Weinstein, blev det hævdet, at af 100 deporterede franskmænd, vendte kun 10 tilbage. Deraf er de 5 døde i dag.

Den danske læge, dr. Henrik Hoffmeyer, oplyste at rapporterne fra de fleste lande på ganske ens måde beskriver et bestemt sygdomsbillede, som er særegent for dem, der har været i koncentrationslejre under den sidste verdenskrig.

Hovedstadens
Madrasfabrik
Roskildevej 547 - 549
Tlf. Glostrup 1006

Tæppefabrikken

DESMER A/S
GLOSTRUP

Fabriken »BØJKO«

Vibeholmsvej 17 - 19 Glostrup

Fabriken

ORANA A/S

Vibenolmsvej 26 Glostrup 1800

ERLAND HANSEN

Drivhusbygger . Varmebedsvinduer

Vibeholms Allé Glostrup 1003

Larsen & Nielsen

BETONELEMENTFABRIK I/S

Industrisvinget 2 Glostrup

Niels Olsen & Sønner

Snedker- og Tømremestre

Glostrup Tlf. 331

HYDRO PERS

*Husmoderens bedste hjælp til
stovvasken*

Tlf. 100 Glostrup

Glostrup Bogtrykkeri

Vagn Overgaards

TØMMERHANDEL

Banemarksvej Glostrup

A/S *Sander Hansen & Co.*

GLOSTRUP

T. Smedegaard

Emilsvej 28 Tlf. 1028
Glostrup, Danmark

Taastrup

ny Tømmerhandel

Roskildevej Tlf. 473

A/S **H. JESSEN**

Taastrup

Aktieselskabet

KJØGE BANK

Kolonial - Delikatesse

Aage E. Nielsen

Torvet 20 Køge Tlf. 538

RESTAURANT

Landsbyen

v/ M. Thestrup

Musik og Dans KØGE

Henrik Schwartzbach

Murermester

Kirkestræde 9 KØGE

**LANDBOSTANDENS
SPAREKASSE**

Nykøbing F.

Fuglsang Fs. Savværk

Aktieselskabet

Nykøbing F Telf. 230

Køge

Installationsforretning

v/ Brdr. W. & O. Olsen

Torvet 15 KØGE Tlf. 1301

KØGE

KULFORRETNING A/S

MØBEL HUSET

Nykøbing F.
Tlf. 8810

Bio . Saxkøbing

Raadhusgade 11 Tlf. 4217

Man må ikke lægge hænderne i skødet

Et af sygdommens kendetegn er en tilbøjelighed til at reagere abnormt kraftigt på påvirkninger udefra. Lige så karakteristisk er det, at patienterne med »kz-sygdommen« unaturligt let bliver trætte.

Da de fleste af disse patienter endnu er under 40 år, kan samfundet ikke tillade sig at lægge hænderne i skødet og afskrive dem som invalider, man giver en konstant godtgørelse, fordi de har mistet deres sundhed og arbejdsevne.

Der kan gøres meget for at helbrede, eller i det mindste modvirke, denne sygdom. Behandlingen må være psykologisk og socialt betonet. Dr. Hoffmeyer gjorde opmærksom på, at sygdommen er mindst alvorlig blandt de koncentrationslejrfanger, der efter befrielsen har været godt socialt stillet, og at den især forløber lettere hos dem, der har fået arbejde i et trygt erhverv.

Ingen grund til gold resignation

Mange har dog alt for tidligt påtaget sig et krævende arbejde i stedet for at vente, til de var kommet til kræfter efter opholdet i koncentrationslejren.

Og for alle gælder det, at man i den lægelige behandling må ofre megen opmærksomhed på miljøet. Kz-sygdommen er af en sådan art, at lægebehandling er dømt til at blive en fiasko, hvis patienten har det socialt dårligt, hvis han f. eks. plages af tanker om, at hans familie har det økonomisk dårligt, fordi han ikke kan arbejde, medens han er under behandling.

Dr. Hoffmeyer sluttede med at sige, at samfundet ikke må sætte de tidligere koncentrationslejrfanger på aftægt, selv om deres arbejdsevne er nedsat. De har demonstreret stor arbejdsvilje, 40 pct. er søgt ind i nye erhverv, hvor de mener, de bedre kan klare sig, og mange kunne havde forbedret deres arbejdsevne, hvis samfundet i tide var trådt til med egnede behandlingsmetoder. Tiden er i nogen grad

forpasset, men ikke så meget, at der er grund til gold resignation.

De samme synspunkter gik igen i flere danske og udenlandske lægers indlæg på kongressen, som holdes i Studenterforeningen og slutter i dag.

Sjælelig skade

Om de psykiske symptomer talte dr. med. *Knud Hermann*. Han nævnte først irritabiliteten med de hurtige og voldsomme affektudsving som det mest iøjnefaldende sjælelige symptom.

Videre omtaltes grundstemningen, der er forskudt i depressiv retning. Episodiske depressioner ses ikke sjældent. Blandt de andre symptomer er hukommelsessvækkelse, koncentrationssvækkelse, nedsat opmærksomhed og svigtende opfattelse.

Angstneuroser hører til sjælden-

hederne. Dog findes jævnligt enkelte angstneurotiske træk i drømme- og de natlige angstanfald.

Mange patienter negligerer deres symptomer. De skammer sig over deres svækkelsestilstand og taler nødtigt om den. Lidelsen har således intet tilfælles med Rente-neurosen.

Tuberkulosen

Dr. med. *Helweg-Larsen* talte om tuberkulosen. Han erklærede, at TB-sygeligheden varierede stærkt i de forskellige lejre fra 5 til 20 procent. Af den samlede dødelighed var tuberkulosen årsag til 30—40 procent.

Tuberkulosen optrådte tre gange så hyppigt i et danske materiale blandt modstandsbevægelsens fanger som hos politiet. Dette skyldes i første række Røde Kors-pakkerens betydning.

Fællesgrav for 20 ukendte kz-fanger i Kolding

20 urner med asken af ukendte koncentrationslejrfanger blev den 30. maj nedsat ved en mindehøjtidelighed ved krematoriet i Kolding. De pågældende fanger døde under transporten fra Tyskland med Svensk Røde Kors' hvide busser i dagene omkring befrielsen. De blev brændt på krematoriet i Kolding, og urnerne nedsattes nu i en fællesgrav.

I de fleste urner var der aske af kvinder, der har siddet i den frygtelige udslættelseslejr i Ravensbrück.

Ofrene omkom under flugten op gennem Holsten og Sydslesvig til Danmark i de sidste hektiske dage før kapitulationen. Dansk Røde Kors tog sig af dem, men de overlevede ikke torturen i kz-lejren og strabadserne under flugten. Nogle af dem døde undervejs, andre i gennemgangs-lejrene i Padborg og Kruså. Ligene af disse ukendte mennesker blev af Dansk Røde Kors sendt til krematoriet i Kolding, og her har urnerne stået siden. Det har ikke været muligt at identificere de døde, men alle er blevet fotograferet, før ligbrændingen fandt sted.

Højtideligheden i anledning af gravsætningen var enkel og højtidelig.

Krematoriets sal var fyldt, da de tidligere fanger med Røde Kors-fanen i spidsen gik ind og tog opstilling op ad midtergulvet med front mod de tyve blomstersmykkede urner, ved hvilke der brændte levende lys. Salen var desuden smykket med lys, blomster og grønt, og ved urnerne hængte Dannebrog og Tricoloren.

Man sang »Til himlene rækker...«, hvorefter sognepræst *P. Tobiassen* talte:

— Ukendte og navnløse blev de skyllet op af krigens brænding på Danmarks kyst — hver med sin skæbne, måske ramt af befriernes kugler, måske sunket sammen efter udmattende strabadser. Navnløse og ukendte, men dog kendt af Gud.

Selv om disse mennesker var navnløse og ukendte, var der alligevel nogen der tog sig af dem, hvor de lå og døde ved vejene, nemlig Røde Kors, som førte dem til Kolding, hvor de blev brændt. Så fandt deres urner et fristed i krematoriet, indtil de nu gravsættes

Brix

BOGTRYKKERI

Kongensgade 15 ODENSE

Fred. Rasmussen

Odense

Dorin Larsens
Handskefabrik

ODENSE

FYNS
SÆKKEINDUSTRI A/S

Odense

Sct. Hans Teatret

ODENSE

*Det lille Teater
med det store Publikum*

Odense Exportslagteri

Odense Staalskibsværft

Odense

Den 30. maj blev asken af 20 ukendte kz-lejrfanger bisat ved krematoriet i Kolding. De 20 kz-lejrfanger døde i foråret 1945 under Røde Kors-transporterne fra Tyskland til Sverige og var alle udlændinge. Medlemmer af modstandsbevægelsen bærer urnerne til fællesgraven, hvor pastor Tobiasen, Kolding, talte. Monumentet »Mennesker søger ly«, der ses på billedet, er udført af billedhuggeren Bernhard Thomas Hansen.

her i Danmarks jord — i forvisning om, at skønt vi ikke kendte dem, er de kendt af Gud.

Vi gravsætter dem under den nyopsatte skulptur »Den, hos hvem menneskene søger ly«. Disse mennesker har også haft deres bøn og deres tro, og ved graven beder vi sammen »Fader vor« i den forvisning, at vi må gemme os i Guds kærlighed. Så siger vi da til disse ukendte: Måtte de hvile i fred, og måtte det evige lys skinne over dem i al evighed.

Fred er kirkens velkomstord og farvel til denne jord, i vor dåb til os det lød, skal genlyde ved vor død.

Pastor Tobiasen sluttede med at læse nogle ord fra dagens tekst i romerbrevets 8. kap., vers 35—39: — Hvem kan skille os fra Kristi kærlighed — —? og med en bøn.

Så sang KFUM's dobbeltkvartet »Stille, oh vær stille for din Gud, min sjæl«, og derpå vandrede de tyve tidligere kz-fanger langsomt to og to op til urnerne og tog hver sin, mens de samtidig slukkede lysene ved urnerne, der var smykket med røde, hvide og blå blomster og med grønt.

Med Røde Kors-fanen og Pastor Tobiasen i spidsen vandrede processionen gennem den solbeskinnede urnehave til fællesgraven, og en for en trådte bærerne frem til graven, anbragte urnen på plads og tog en kort afsked med en afdød tidligere fælle.

Præsten bad »Fader vor« og lyste velsignelsen over de døde, hvorefter KFUM's dobbeltkvartet sang »Tider skal komme ...«. Og man sang »Altid frejdig« som fællessang.

SVAR PÅ SPØRGSMÅL

Ernst von Salomon:
Der Fragebogen. Rowohlt, Hamburg, Billigausgabe. DM. 6,80, 671 s.

Efter Tysklands kapitulation udarbejdede de amerikanske militærmyndigheder i forbindelse med afnazificeringen et uhyre detaljeret spørgeskema omfattende ialt 131 hovedpunkter og bestemt bl. a. for ansøgere til så at sige alle hel- og halvofficielle stillinger i det nye Tyskland. At kritisere og latterliggøre dette dokument har alle dage været let for tyskerne, sålænge kritikken henvendte sig til deres egne. For den uheldede fremmede står spørgeskemaet som et velment, sagkyndigt og meget grundigt forsøg på at få den besvarende til at blotlægge sin fortid. Ernst von Salomon komplimenterer spørgeskemaets forfattere ved at benytte spørgsmålene som ramme om sin bog, en selvbiografi omfattende hans liv indtil 1946, et værk udarbejdet med tysk grundighed. Von Salomon tager hvert spørgsmål for sig, i besvarelsen af enkelte henviser han til bilag, som viser sig at være hele små romaner. Læseren får derved en komplet levnedsbekrivelse med kun tre tomrum, hvoraf de to kan udfyldes ved læsning af hans tidligere bøger, og det tredje — tilhørende v. Salomons privatliv — ingenlunde savnes.

Ernst von Salomons baggrund er den fransk-tyske embedsadel stammende fra Lothringen. Faderen var polititjener og embedsmand af den preussiske skole i Kiel og Frankfurt a. M. Født i 1902 blev han tidligt bestemt for officerskarrieren og kom til kadetskolen i Lichterfelde, (Istedløven), men var for ung til at komme med i verdenskrig I. Til gengæld deltog, han aktivt i Tysklands »Nachkrieg«, de østlige grænsekampe mod polakker, balttere og russere fra 1918 til tyvernes begyndelse, private foretagender, som ultranationale kredse med Weimarmyndighedernes vekslende velsignelse opretholdt langs fædrelandets »bløddende grænser«.

Da disse kampe omsider fik en ende, fortsatte den unge, noget nå-

J. Andersen
Damgaard

ODENSE

Dansk Automobil Compagni

Ferguson

A/S

Rasm.
Holbeck
& Søn

Odense

Fyens Sækkekompagni

Aktieselskab

Odense Kulkompagni

Odense

KONSUMMÆLKMEJERIERNE

i Odense

ive idealist på hjemmefronten, i det store virvar af nationale, anti-Ver-sailles grupper kom han i dårligt selskab og blev i 1922 idømt fem års tugthus for delagtighed i mordet på den store jødiske forretningsmand og tyske fædrelandsven W. Rathenau. I 1928 kom v. Salomon ud af fængslet, han havde benyttet tiden til at læse, og straks efter frigivelsen viste det sig, at han kunne skrive, og havde noget at skrive om. Han søgte tilbage til nationalistiske kredse og helligede sig nu fra Berlin iagttagelsen af Weimarrepublikkens forfald under trykket fra Hitler, Hitlers medløbere og medbejlere.

Årtier vil hengå, før denne for hele verden så skæbnesvangre periode er historisk klarlagt. bidragene har til dato været spredte, og be-givenhederne er os endnu for nær inde på livet, til at man kan se andet end visse hovedlinier i det store virvar.

VorSalomons subjektive observationer tjener trods hans redelighed nærmest til at uddybe indtrykket af den forvirring og lammelse, der banede vej for løgnens og brutalitetens apostel, manden der ved sin overlegne og lidenskabelige dialektik fandt frem til alle de svage punkter i den tyske folkekarakter, udnyttede dem til den bitre ende og tilsidst kvaltes i sin egen ordstrøm.

I politisk henseende synes v. Salomon på dette tidspunkt at have fundet et ståsted karakteriseret nærmest ved den gammelpreussiske statsidé, uden demokratiske anfægtelser af nogen art. Statsidéen havde Hitler forlængst adopteret, men v. Salomon blev ikke indfanget, måske fordi nazisterne i anden omgang veg tilbage for hans kriminelle og politiske brogede fortid, men også fordi han følte modbydelighed for det uærlige i Hitlers og hitlerismens væsen.

Ingen kan læse dette afsnit af v. Salomons bog uden at finde forklaring på et og andet gådefuldt, ja selv undskyldning for et og andet uforståeligt i forbindelse med det tredie riges opståen og dybe fald.

Dette gælder ikke mindst kendere af tidligere tiders tyskere og Tyskland. Mange vil opfatte v. Salomons betragtninger som en apologi for alt, men slutindtrykket er dog det forstemmende, at man hos den geniale, flittige og egentlig bundanstændige tyske nation finder visse brist, som gør, at den i en given situation opfører sig som en flok får, der blindt styrer mod afgrunden, og som i kraft af sin materielle vægt river alt med sig. Vel var der i de afgørende år en opposition mod Hitler, men når den aldrig nåede at komme til orde med eftertryk, og når dens spredte og amatør-mæssige aktive modstand altid kvaltes i fødslen, så må dette i sidste ende tilskrives, at mindst et punkt i Hitlers ideologi fandt genklang i hver enkelt modstandsmands bryst, og at dette faktisk var nok til fra starten at lamme al aktiv modstand. Til denne kreds hører også Ernst von Salomon, og det synspunkt er måske ikke uberettiget, at netop denne kreds af tyskere — den anstændige elite — må pålignes en væsentlig del af Tysklands fællesskyld.

»Der Fragebogen« er i visse henseender et storslået værk, intet kapitel kan undlade at fange læserens interesse. Forfatteren spiller på hele registeret, den bidende ironi, den lette ditto, på følelser, på skarpe iagttagelser og psykologisk medleven, på humoren, den tyske humor i sin bedste form (tro ikke, kære læser, at den ikke eksisterer — den er ikke ubeslægtet med vor egen). Men man skal ikke vente retningslinier for fremtiden eller blot en pegepind ind i det nye — v. Salomon, stortyskeren og soldaten, er endnu for lammet af nederlaget, og man må tvivle om, at hans type hører hjemme i den flok, der skal redde Tysklands sjæl. Tværtimod, hans beskæftigelse med en ikke fjern fortid lader en nihilisme skinne igennem, der borger ondt for det Tyskland, der trods sit: »Davon wussten wir aber überhaupt Nichts!« endnu ikke har fået luften rensset for lejrenes liglugt.

Bogens sidste afsnit handler om amerikanernes indtog i v. Salomons

lille by i Oberbayern, beboernes og de væbnede tyske styrkers reaktioner, samt forfatterens oplevelser under et års ophold i en amerikansk interneringslejr, farlige nazister, mistænkte m. fl.

Disse kapitler er ikke bogens mest uinteressante, man mærker, at forfatteren, som ikke har lagt fingrene imellem i kritikken af sine egne, nu med tilfredshed konstaterer, at amerikanerne i behandlingen af fangerne ikke er et hak bedre (en del læsere vil dog konstatere et hak hist og her); de samler på armbåndsure, de er brutale og rent ud sadistiske på alle måder, ledelsen er planløs fra oven og nedefter — altsammen gammelkendte træk og ikke lystelig læsning. Forfatteren nævner en række plageånder ved navn, og det ville være interessant at erfare, hvorledes U. S. Army har reageret; nogle af navnene er polske og jødiske, hvilket undskylder en del.

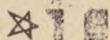
»Der Fragebogen« er i Tyskland udkommet i fantastiske oplag, og er oversat til en række sprog; en dansk udgave vil formentlig ikke foreligge på grund af emnets karakter og bogens volumen. Den skal læses af enhver, som har interesse for perspektiverne i verdensudviklingen, og for de karakterelementer hos folkene, der til syvende og sidst bestemmer denne udvikling. Bogen er også læselig som et litterært værk af første klasse.

A. H. Spangenberg.

I Holland nøjes man ikke med at snakke om følelserne overfor eventuelle store tyske invasioner af turister. Man har her givet følelserne et synligt udslag.

MARIUS MADSENS EFTF.

Vestergade 43

ODENSE

Fyens Stifts Sparekasse

Odense

Folketeatret

ODENSE

The Canned Cream & Milk Co. $\frac{A}{S}$

ODENSE

N. Nørregaard

Murermester

Filosofgangen 3 . Odense

J. Hansen

Vendegade 28

ODENSE

Fønix Teatret

ODENSE

S. C. Sørensen $\frac{A}{S}$

ODENSE

Lauritz Winther

ODENSE

Nyborg Strand

Direktion: Sand Jespersen

Nyborg

$\frac{A}{S}$ LAURITSEN & ROSS

Brockmanns Hjørne

Odense

Internationalt møde mod kz-lejrsystemet afholdt i København

Kommissionen kræver adgang til besøg i russiske kz-lejre

Den internationale kommission C. I. C. R. C. mod kz-lejrsystemet holdt sin 20. kongres i København i dagene 15. og 16. maj.

Åbningen foregik på Christiansborg under overværelse bl. a. af udenrigsminister H. C. Hansen og folketingets formand Gustav Pedersen.

Frode Jakobsen sagde bl. a.:

Allerede i 1933 mødte jeg mænd, som havde fået tændstikker drevet op under neglene af nazisterne. Men ikke desto mindre var det svært at få danskerne til at tro på, at der var koncentrationslejre i Tyskland. Den nyeste tid har afsløret afgrunde i menneskets sind, som vi troede hørte en fjern fortid til. Men der blev råbt for døde ører i trediverne. Turister kom tilbage fra Tyskland og meldte om et pænt og velordnet samfund. De havde ingen koncentrationslejre set. Nazismens væsen blev ikke fattet. Havde man erkendt ondskaben i nazismen i tide, var vi blevet forskånet for den krig, der har bestemt livsbanen for alle os i denne sal.

Mod terroren og kz-lejrenes system har vi ført krig — ikke en national kamp mod tyskerne, fortsatte Frode Jakobsen. Friheden var prisen værd, og i foråret 1945 skulle en ny æra oprinde for vor jord, kendetegnet ved respekt for menneskets værd og erkendelse af frihedens uundværlighed.

For mange af os blev det den største skuffelse. Der er stadig lejre der i gru kan måle sig med Hitlers og i kapacitet langt overgår dem. Jeg er ven med to af de få, der har prøvet både Stalins og Hitlers lejre og kan sammenligne, Grethe Buber-Neumann og Alexander Weissberg blev udleveret af Stalin til Hitler, da pagten mellem de to blev sluttet, og deres dom er nøjagtig den samme.

Der var mere sadisme i nazisternes lejre. Men alligevel var den rus-

siske tromle den tungeste, de russiske lejre i endnu højere grad en uundværlig bestandel af et politisk system — en iskold nødvendighed, som dette system ikke kunne bestå foruden. Og endnu større menneskemasser går gennem disse lejre end gennem Hitlers.

Verdens samvittighed må ikke tie

Er det nu opportunt at tale om koncentrationslejre i Rusland vedblev Frode Jakobsen. Det er freden i verden, der står på spil, når vi ikke bare taler pænt om hinanden.

Sådan vil mange reagere — også i Danmark. Og jeg er enig. Det ville ikke være opportunt, om statsmændene i Geneve gav sig til at diskutere koncentrationslejre i Rusland. Ingen chance for afspænding må forsømmes. Men I er ikke statsmændene i Geneve. I er verdens samvittighed. Og den må aldrig tie.

Der går allerede en strøm af politikere og intellektuelle til Moskva. Mange af dem — ikke mindst intellektuelle og kunstnere — kommer tilbage, imponeret af meget de har set, og tror, at det alt sammen ikke er så slemt. Det er ikke morsomt at være negativ. Jeg tror gerne, at de har gode teatre i Moskva. Jeg tror gerne, at de har fremragende danserinder. Men jeg beder jer: Glem ikke, at de også har fremragende koncentrationslejre.

Vi, der nyder friheden, må ikke glemme folkene bag pigtråden. Verden glemte dem i trediverne. Det er menneskeligt at tage fejl, men det er tåbeligt at gentage sine fejl. For statsmændene i Geneve vil det ikke være opportunt at tale om kz-lejre i Rusland, men for ingen er det opportunt at miskende modstanderens væsen. Og har man oplevet, hvad gamle fanger har oplevet, og står dog ikke op i protest, svigter man.

Vi vil fred, men sløve er de mennesker, der får fred i deres sind, så

længe millioner lever under rædslerne af den gru, de tidligere koncentrationslejr-fanger selv er undsluppet fra, sluttede Frode Jakobsen.

Sovjet bruger nazi-lejrene til nye fanger

Endnu et stærkt indlæg i det indledende møde blev leveret af ophavsmanden til den internationale kommission, den franske journalist David Rousset.

— Vor eneste sorg i dag, ti år efter befrielsen, er, at det bånd, kampen knyttede med kommunistiske kammerater, er bristet. Vi har aldrig udelukket kommunisterne, men vi har gjort det klart, at vi ikke kan blive enige om noget som helst, hvis ikke hovedmålet er at bekæmpe koncentrationlejre.

Det er en overbevisning, der ikke blot baseres på tro, men på historiske kendsgerninger, at der er slavelejre i Sovjet. Havde nazisterne vundet krigen, havde de ikke udsløttet russernes kz-lejre, men taget dem i brug selv. Omvendt ser vi i dag, at Sovjet ikke har fjernet nazi-lejrene, men benytter dem til nye fanger. Men vi bevarer optimismen. Har vi kunnet besejret nazi-herrerne, må vi også kunne besejre slavelejrenes herskere nu.

Vort arbejde er ikke udelukkende en kamp mod Sovjet, men mod hele systemet. Vor organisation er den eneste, der har været i Spanien, Grækenland og Tunis og undersøgt de politiske straffeforanstaltninger der, og vor hvidbog om Spanien er blevet voldsomt angrebet fra spansk side, samtidig med at vor rapport om Tunis for to dage siden er blevet forbudt i dette land. Efter offentliggørelsen af vore rapporter kan intet hæderligt menneske sige, at det ikke ved, hvordan kz-systemet virker.

Overalt, hvor vi har øvet vor indsats, har vi erfaring for, at det har mildnet kårene for de politiske fanger, sluttede David Rousset. De totalitære stater bliver bange for at forcere slavelejrene ydeligere frem, og indsatsen er til opmuntring for fangerne. Vi har erfaring for, at efterretningen om vort arbejde er nå-

Møller & Co. A/S

ODENSE

Dansk Møbel- og Finérfabrik

Thorvald Petersen A/S

Odense

Gluten Flour

Munke Mølle A/S . Odense

**Odense
Paladsteater**

CARL NIELSEN'S

Bogbinderi & Protokolfabrik

Kongensgade 40

Odense

Tlf. 303

Fyens Disconto Kasse

(Bank Aktieselskab)

ODENSE

Stiftet 1846 . Danmarks ældste private Bank

Det fynske
Trælastcompagni
Aktieselskab
ODENSE

Aktieselskabet

GASACCUMULATOR

ODENSE

Chr. F. Hey

Vestergade 5

ODENSE

A/S Schrøder & Schrøder

ODENSE

et frem selv til de fjerneste lejre i det nordiske Sibirien. I den nuværende verden er der ikke fare for, at vor kommission skal blive arbejdsløs.

Endelig talte den norske delegerede, fru *Lise Børsum*, der udtrykte Norges glæde over kampen mod

slavelejrene og ivrede mod, at man lader kampen svækkes under indtryk af efterkrigs-optimisme.

Om søndagen var der en højtidelighed i Ryvangen, besøg på Enigheden og Skodsborg Søbad.

Næste møde i kommissionen holdes i Bruxelles.

Vel var det en lærerskole, vi skulle bo i, men hvilken skole.

En stor 3 etages bygning på torvet i Weimar, opført af nazisterne til brug for Hitler og hans følge. Elegant og storslået var bygningen ude som inde, marmortrapper med bronzegeleander, elevator, store smukke lokaler og dejlige værelser. senge med springmadras og duntæpper, stor vaskekumme med varmt og koldt vand og på nogle eget badeværelse og w. c. Bedre kunne det overhovedet ikke være. Her spiste vi også under vort 4 dages ophold i Weimar og forplejningen var både rigelig og god. Hver dag vin og øl til maden og to pakker cigaretter daglig. Endvidere fik vi udleveret 33 mark til dækning af vore fornødenheder. I et vekselkontor kunne vi veksle vore danske penge til østmark, men kursen var høj. For 100 kr. fik vi kun 32 Mark, så jeg nøjedes med at veksle 30 kr., alle mine udgifter under opholdet i Østtyskland.

Weimar er en stillestående by med mange smukke bygninger fra dens storhedstid som Tysklands kultur-centrum, men bygninger er forfaldne. Landet fattes midler til istandsættelse. For hver dag var der lagt et stortilet program med udflugter til kollektivt landbrug, opdragelsesanstalt, tuberkulosehospital, skoler, børnehjem og meget andet og det samme gjaldt aftenens programmer, så enhver måtte vælge det, der interesserede ham mest.

For mit vedkommende blev det til uforglemmeligt besøg i Goethenuset med musæum, Goethes Gartenhaus, Slotsmusæets skønne samlinger af malerier og andre kunstgenstande, udflugter til Jena og Erfurt.

Fredag den 9. april samledes vi på torvet i Weimar til mindefest.

Pastor Damtoft, Ålborg, talte fra rådhusets balkon og mindedes de kammerater, der satte liv og helbred til i kampen for vort lands befrielse. Ved to minutters stilhed mindedes vi disse kammerater, hvorefter vi sang frihedssangen. Mindefesten blev optaget på stålband til senere udsendelse i den østtyske radio.

På rejse bag jerntæppet

Pilgrimsfærden til Buchenwald

Kontorchef O. Olesen, Herning, efterkom indbydelsen til at deltage i stævnet i Buchenwald for tidligere fanger og modstandsfolk. Han giver her med realistisk sans udtryk for det billede, besøget har tegnet sig for ham af det Østtyskland, som interesserer hele Vesteuropa.

Først i marts måned fik jeg en indbydelse til at deltage i pilgrimsfærden til Buchenwald-lejren ved Weimar.

Jeg havde to væsentlige grunde til at modtage denne indbydelse.

Lad mig tage den væsentligste først.

Siden jeg for 9 år siden forlod koncentrationslejren Neuengamme ved Hamborg, har jeg båret på et tysklandskompleks. Om Had i ordets almindelige betydning var der vel næppe tale, men jeg havde lovet mig selv »aldrig mere at sætte mine ben i dette forbandede land«, jeg tålte ikke at høre sproget, og det gav sig bl. a. det udslag, at jeg — når jeg i radionen hørte udsendelse på tysk — omgående stillede ind på en anden station. Om at tale sproget på ny kunne der slet ikke være tale.

Nu var der en lejlighed til at gøre forsøg på at blive dette kompleks kvit, idet Østtyskland, hvortil turen jo gik, ikke i egentlig forstand var identisk med det Tyskland, jeg havde en del imod.

Den anden grund: Blandt pressens mange og lokkende annoncer om udenlandsrejser savnedes totalt tilbud om rejser til Øst-Tyskland og min opfattelse af dette land var derfor udelukkende præget af de oplysninger, jeg havde modtaget gennem presse og radio. Nu var der

en lejlighed til med egne øjne at se, hvorledes forholdene i virkeligheden var.

Altså slog jeg til, og tirsdag den 6. april gik jeg sammen med 229 andre ombord i Malmøfærgen på vej til Weimar. Vi overnattede på hotel i Malmø, og fortsatte næste dag over Trelleborg til Sassnitz.

Over færgelejet var udsendt et stort lærred med indskriften: »Velkommen skandinaviske modstandskæmpere«. På kajen stod et musikkorps af unge kvinder, der truttede på livet løs på forskellige blæseinstrumenter. Hvor var de dog fattigt klædt, disse musikanter! Utilsløret viste Øst-Tyskland her sin fattigdom for de nyankomne.

I Sassnitz spiste vi middag, fik øl og cigaretter og begav os til toget. Her viste Øst-Tyskland os et andet ansigt. Vort ekstratog bestod udelukkende af 2. classes vogne, svarende til vor 1ste kl., og i toget var der en spisevogn, hvori vi på rejsen kunne indtage forfriskninger og senere aftensmaden. Vi ankom til Weimar, en køretur på over 1000 km., ved 3 tiden og blev i busser befordret til vort indkvarteringssted. I programmet for turen havde vi læst, at vi skulle indkvarteres i skoler og vi havde vel alle tænkt os noget i retning af vore egne, men her fik vi overraskelse nr. 2.

**C. M.
ERIKSEN
& Søn**

ODENSE

Fa. Knud E. Mogensen Eftf.

v/ *Kaj Pedersen »Korup«*

Sct. Jørgensgade 12 . Telf. Odense 7972

**N. P.
HANSEN
& CO.**

Østre Havn

ODENSE

R. Bøg-Jørgensens
MASKINFABRIK

Frederiksgade

Tlf. 5944 - 8144

Odense

PERAWIN

Klaregade . Tlf. 9512
Fabrik: Skibhusvej 70

Maskinkompagniet Odense A/S

Værktøj . Værktøjsmaskiner

Telefon 4646 . 3. Lin.

Lactosan A/S

ODENSE

Nordisk Paukolit-Fabrik

Tlf. 4498 — Odense

*Hans Jørgensen
& Søn*

Entreprenører

ODENSE

Fabriken »MAYO«

KRAGSBJERGVEJ 26

ODENSE

Det var en meget ejendommelig oplevelse at stå her på torvet i Weimar og holde mindefest i anledning af tyskernes besættelse af vort land den 9. april 1940.

Lørdag den 10. april startede hele delegationen til Buchenwald-lejren.

Lejren ligger på Ettersberg, ca. 15 km. vest for Weimar, men af den tidligere koncentrationslejr er der ikke meget tilbage. Kun administrationsbygningen med rapportførerstue og bunker, krematorium og en del af modtagelses- og badebygningen er tilbage. Resten er fjernet og de tidligere stenblokke er nu markeret ved stensætninger med smukt ral på de tidligere lejrgader. Hele Grosslagerområdet er ryddet, og dette gælder også området, hvor tidligere Kleinlager og Zeltlager lå. Pigtrådsstanderne danner endnu lejrens indhegning.

Da vi nåede lejren, blæste der en kold vind og i grøfterne ved vejen var der is fra nattens lave kuldegrader. Vi var i april og de af delegationens deltagere, der ikke af selvsyn kendte en koncentrationslejr, kunne få et lille indtryk af, hvor koldt her måtte have været om vinteren for fanger i meget tynd beklædning.

Jeg havde på forhånd regnet med, at et gensyn med en koncentrationslejr ikke nu efter 9 Aars forløb ville gøre noget særligt indtryk på mig, men her havde jeg forregnet mig. Til trods for, at det var en lejr, hvori jeg ikke selv havde været, vældede de uhyggelige erindringer op i mig.

Jeg gik ind i krematoriet. Her var trængsel af meget interesserede, som nu så en sådan indretning for første gang. En tysker fortalte og en museumsforstander fra Ålborg fungerede som tolk. Jeg hørte kun få ord, jeg måtte ud snarest muligt, jeg var lige ved at tude. Ene vandrede jeg rundt på lejrpladsen mellem de tidligere blokke. I et hjørne lå modtagelses- og badebygningen. Jeg gik derned og konstaterede, at bygningsmæssigt set havde forholdene været bedre end i Neuengamme. Ellers syntes systemet at have været det samme. Jeg kiggede ind i bunkers, men opholdet her var

lige så kortvarigt som i krematoriet.

Det var en fåmælt herningenser, der deltog i busturen tilbage til Weimar. Søndag den 11. april deltog vi i Buchenwald-stævnet. Vejret var betydelig bedre end om lørdagen, solskin, kun lidt blæst og højere temperatur.

Alle de udenlandske delegationer, der var indkvarteret i Weimar, Jena og Erfurt, stævnedes nu mod Buchenwald, ialt ca. 3500 og hertil kom over 40000 østtyskere. Delegationerne fik anvist plads indenfor afspærringerne. På forhånd havde hver delegation valgt to mindre delegationer, en til kranse-nedlægning og en til overbringelse af jord fra hjemlandet.

Efter velkomsttale og hovedtale begyndte en højtidelig og meget gribende ceremoni. Med landets flag i spidsen og medens nationalhymnen blev spillet, gik delegationer fra Europas af nazisterne besatte lande nu frem til en på den tidligere appelplads anbragt stor urne. Den medbragte jord, enten fra en af tyskerne udslettet by, fra andre koncentrationslejre eller som Danmark fra Ryvangen. Jorden blev blandet i urnen med jord fra Buchenwald som symbol på, at man forenedes i kampen for, at der aldrig mere skulle opstå et S S Europa, stævnets motto. Under jordblandingen holdt en af delegationens medlemmer en kort tale, der blev oversat til tysk og fransk.

Til slut kom en russisk delegation. Den medbragte ingen jord, men en stor laurbærkrans, som efter jordblandingen var tilendebragt, blev lagt over urnen. Dermed var højtideligheden forbi, men den havde også varet adskillige timer.

Vi begav os derefter til mindelunden, der ligger ca. 2 km fra lejren på sydsiden af Ettersberg. På dette terræn var der to naturlige jordhuler hvori S S kastede asken fra krematoriets 56000 døde.

Mindelunden er endnu ikke færdig, men af den udstilling, der var arrangeret i Weimar over planerne, fik jeg det indtryk, at opgaven ville blive løst på en smuk måde.

Her gik nu de forskellige landes

delegationer frem og anbragte kranse i mindelunden.

Vi kørte tilbage til Weimar efter at have overværet en smuk og gribende højtidelighed uden nogen som helst kommunistisk propaganda.

I rejsens program var det meddelt, at højtideligheden ville blive indledt med en gudstjeneste. Denne evangeliske gudstjeneste fandt sted søndag morgen kl. 7,30 i Herderkirke.

Næste dag skulle vi forlade Weimar, men lad mig kort fortælle, hvorledes vi tilbragte vore fire aftener i Weimar. Den første aften var vi til komisk opera i metalarbejdernes hus. Der var en stor teatersal med balkon og stor scene. Orkestret var på 60—70 medlemmer og det bestod, ligesom flertallet af sangerne, af elever fra musikakademiet i Weimar.

Næste aften var vi i biografen og så »Mødet ved Elben«, lørdag til gallaforestilling i Nationaltheatret. Hele bygningen var belyst af projektører, så den lå badet i et lys-hav. Ved indgangen var anbragt et filmkamera, således at deltagerne kunne blive filmet ved ankomsten. Teatret rummede vel ca. 800 pladser. Der er ingen særlig udsmykning af rummet, men scenen er meget stor. Sceneopbygningen i hver af de to akter var kolosal.

Der opførtes Bethovens eneste opera »Fidelio« og da den jo foregår i et spansk fængsel og handler om fangers pinefulde behandling og senere befrielse, var repertoire valgt til lejligheden, scenerne med fangerne var meget realistisk opbygget. Orkestret var glimrende og sangerne helt gode, men det, der især gjorde indtryk var koroprinerne. De virkede voldsomt ved deres masseopbud. I slutscenen var mindst 200 mennesker på scenen.

Søndag aften var vi til underholdning i Weimarhaus, benyttet af russerne til militærkasino. Salen rummede vel mindst 800 pladser. På væggene var anbragt billeder af de ledende russiske politikere og på scenen var kæmpeportrætter af Lenin og Stalin.

Et russisk soldaterkor stod på

Maskinfabriken SIO

Odense

Papiraktieselskabet

Sapa

Overgade 14 Tlf. 4680 - 10480
ODENSE

Carsten Petersen & Co.

Odense

Kongensgades Autohandel

Aut. D. K. W. Forh.
Rich. Jacobsen

Kongensgade 76 Tlf. 9470 - 911
ODENSE

Winkler & Winsløv

Jern- og Staalvarefabrik

Silkeborg . Tlf. 799

Når De skal købe
armbåndsurre da husk navnet

»BENDO«

Schweizerfabrikat til den
populære pris
Fås kun hos

»TEMPUSURMAGEREN«

Funder Andelsmejeri

pr. Funder . Tlf. 29

**Petersen
& Sørensen**

Tobaksfabriker
HORSENS

$\frac{1}{3}$ Randers Korn

Randers

Gummivarefabriken

Jylland $\frac{1}{3}$

HORSENS

Automobilforretningen »Vulkan«
Aut. G. M. Forhandler
K. Knudsen
Holstebro Tlf. 1100 (fl. Lin.)

Brødstrup Andelsmejeri

Tlf. Brødstrup 4

Kristian Kirks

Telefonfabriker A/S
HORSENS

$\frac{1}{3}$ Brdr. Brincker

Grejsdal Hammerværk
Grejsdal

Paasch & Larsen,

Petersen
Aktieselskab
HORSENS

**Arbejdernes
Fællesbageri $\frac{1}{3}$**

HORSENS

**Horsens
Landbobank $\frac{1}{3}$**

scenen, ca. 35 ialt, og foran var ca. 20 musikere anbragt. Underholdningen begyndte med, at koret på tysk sang den østtyske nationalhymne og derefter den russiske. Programmets enkelte numre blev annonceret på russisk og derefter oversat til tysk og fransk.

Det var virkelig 1ste classes korsang, vi her blev præsenteret for, og senere så vi russiske danse, udført så blændende, at man måtte overgive sig på nåde og unåde. Korsang, danse m. m. udfyldte aftenens program.

Dette var mit udbytte af mine aftener i Weimar. Andre kammerater deltog i forskellige andre underholdninger.

Næste morgen påbegyndte vi vor to dages bustur fra Weimar til Warnemünde. Undervejs gjorde vi ophold i Fürstenberg. Vi skulle til kvinde-koncentrationslejren Ravensbrück. Lejren var og er stadig omgivet af en mindst 3 m høj mur, kun krematoriet lå udenfor muren. Lejren ligger ned til en smuk lille sø. Ved denne sø gjorde busserne holdt. Mellem søen og muren er der indrettet et lille mindeanlæg, hvor der ved vor ankomst henlå adskillige krans og blomster. Vi havde en smuk krans med. Den blev nedlagt af tre kvinder, der havde sidet i lejren. I ydermuren er der ved anlægget anbragt en stor tavle, der fortæller, at den er opsat til minde om de russiske helte, der befriede Ravensbrücklejren og derved skaffede 32000 kvinder friheden. En anden plade fortæller, at 92000 kvinder fandt døden i lejren.

På turen til Warnemünde overnattede vi i Karlsdorf, 15 km udenfor Berlin, men om vort berlinerophold, vor køretur gennem Tysklands byer og meget andet, tillader pladsen ikke her at komme nærmere ind.

Vi nåede Warnemünde tirsdag aften og efter middag på badehotellet kørte vi til færgen og var snart igen på dansk grund.

Og hvad var så mit indtryk efter 6 dages ophold i Østtyskland?

At Østtyskland er et meget fattigt land, at opgaven at bygge landet op synes næsten uoverkomme-

lig, at befolkningen lever, men uden at kunne skaffe sig blot den mindste smule krydderi på tilværelsen. Al luksus er bandlyst og kun de få, der har store indtægter, kan skaffe sig lidt af det, som vi betragter som nødvendigt for en menneskelig tilværelse.

Som gæster i Østtyskland fik vi en efter forholdene, fyrstelig behandling. At give af sin overflod er jo altid påskønnelsesværdigt, men Østtyskland har ikke overflod af noget som helst. Ikke desto mindre var intet sparet for at give os en behagelig og uforglemmelig rej-

se. Vi mødte et fattigt folks strålende gæstfrihed.

Mit tysklandskompleks er jeg befriet for. Jeg har talt med mange tyskere, jævne mennesker, fattige mennesker, men også med højt intelligente mennesker, der sad i store stillinger. Vi har drøftet det nuværende system, lønninger, priser, uddannelsesmuligheder, deres syn på besættelsesmagten og meget, meget andet. Jeg har set Østtyskland både foran og — i den udstrækning det var muligt — bag kulisserne. Jeg opnåede det, jeg havde ventet som udbytte af min rejse.

FERIEBREV FRA KEGNÆS

Læge Poul Göttsche har sammen med sin familie oplevet en ferieperiode i Kammeraternes Hjælpefonds feriehjem på Kegnæs. Han har ikke blot studeret den charmerende halvø, hvor feriehjemmet ligger, men også egnen og dens befolkning.

Hvert et sted er godt for sig — Kegnæs er dog bedst for mig.

Sådan står der på en sten udenfor Sønderby kro, 2—3 km fra Østerby, hvor Kammeraternes Hjælpefonds feriehjem ligger på Als. Denne tale er det let at skrive under på, når man har tilbragt 14 skønne dage på feriehjemmet. Vi kom i kulde og regn, men der er en herlig kakkellov i stuen, og kul ude i brændselsrummet, ja sandelig også elektrisk ovn. Det værste ved at bo her er, at det er svært, når tiden er udløbet, så man skal til at bryde op. Man vokser sammen med naturen og menneskene på få dage. Der kunne næsten ikke findes et bedre sted i Danmark til formålet. Her er fuldt af minder om vor frihedskamp, også fra 48 og 64. Her er historie, lige fra alle de store slotte: Sønderborg, Augustenborg, Nordborg, Gråsten o. s. v. til jettestuerne i Nørreskoven og skanserne på Dybbøl. Gå ind i Sønderborg og slå en snak af med Harboe, kustoden, der kan fortælle åndeløst spændende om besættelsestidens dramaer, stikkeren Arne Petersen, der spillede det uhyggelige dobbeltspil, som kostede mange danske livet. Man står og drøm-

mer oppe i samlingen af minder fra denne tid om de uforglemmelige år, hvor vi fandt sammen i det fælles stræb for at genvinde friheden, koste hvad det koste ville. Eller tag et smut til Frøslevlejren, der jo nu hedder Padborglejren. Kommandanten, oberstløjtnant Eggers er en storartet elskværdig chef, der gerne giver tilladelse til at besøge vor gamle barak. Hullet på barak 12, stue 12, hvor radioen fandtes i gulvet under sengen, blev »afdækket« ved eftersynet, der var cigarstumper i det, det er fotograferet, og samlingen på Sønderborgmusæet ville have det, fortalte Eggers, men han havde spurgt, hvordan de ville opbevare et hul.

Naturen er også vidunderlig, vild og uberørt omkring hjemmet, frodig og frugtbar rundt på Kegnæs-halvøen. Vejen ned til stranden går gennem sandbanker, bevokset med et flor af vilde blomster og marehalm, og der er en masse gryder, som giver læ for blæsten. Vandet der er forbavsende salt, kommer ind fra Østersøen, hvis vide udsyn man har. Gøgen kukker ustandseligt og nattergalen og lærken jubler over al denne skønhed. Her er stille og fredeligt, ikke noget »flue-

Aarhus
Glasimport
& Glassliberi A/S

**Aarhus Mørtel
Compagni A/S**

Havnegade 24-26 Tlf. 22011

*Julius Kysters
Efterfølgeri A/S*

AARHUS

**Nordisk
Papirvare
Industri**

Viby Jylland

Chr. Schou & Søn

Snedker- og Tømrermestre

Eckersbergsgade 30 Aarhus
Tlf. 22131 & 70830

Hjortshøj & Doulsen

Vibyvej 78 Maskinfabrik Aabyhøj

Marie Christensen

AARHUS

REVISIONSANSTALTEN

Aarhus

*Aarhus
Stiftsbogtrykkeri A/S*

Svend Eskerod

REVISOR

Aaboulevarden 47

Aarhus

Tlf. 34122

A. Thomassen

Bageri

Aaboulevarden 47

[Aarhus]

Tlf. 1095

H. C. Andersen

Søndergade 19-21

Aarhus

Jydsk Fourage

AARHUS

Tlf. 20230 30733 fl. Lin.

papir«, man bliver tværtimod nysgerrig, når nogen går, eller sjældent, kører forbi. Det er denne uberørthed og fjernhed, som er en lise for sind og nerver, et rent fund for trætte sjæle.

Så er der menneskene. Lige fra Peter Damm, som lister om og ordner alt ved huset med en uforanderlig venlighed og hjælpsomhed, til alle andre på Kegnæs og omegn, er folk de mest venlige mennesker, der findes. Da vi den første søndag var i kirke i Lysabild, spurgte jeg, om man kunne købe en avis der. Den venlige dame svarede nej, men standsede i det samme et ungt bud, som kom cyklende med aviser, og stak mig een. »Må jeg betale med det samme«, sagde jeg. »Nej, tak, det er vor egen, som han var ved at lægge ind til os, men jeg skal ud til kaffe i eftermiddag, så kan jeg låne en anden«. Det har jeg aldrig oplevet før, at nogen forærer en fremmed sin søndagsavis. Tele-

foncentralen, der ligger tæt ved huset, er tillige telegraf, postkontor, bank og hjælper alle med alt muligt på den selvfølgeligste måde. Man bestiller morgenbrødet og henter det der, skulle der blive telefoneret til een, finder de os, hvor vi så befinder os i Kegnæs, de spørger sig frem over hele egnen gennem telefonabonnenterne om man har set os. Når vi henter posten bliver vi bedt om at sætte os ned og får så en hyggelig sludder. På gården lige overfor centralen køber man mælk, kærnemælk og æg, der er en hel folkevandring til gården i den anledning, og man er i godt humør ved at møde al den venlighed også der. Går man en aftentur derop, standser man og nyder den pragtfulde udsigt over land og hav til skrænterne på Sundeved og indløbet til Flensborg fjord.

Ja, sandelig, det har været en oplevelse af dem, vi aldrig glemmer.

Poul Gøtzsche, Rødovre.

Danmarks befrielsesgeneral er i dag gartner

Næst efter England er Danmark det land, der står mit hjerte nærmest, siger generalen.

For billedbladet »Se og Hør« har redaktør Hans Fosmark aflagt besøg hos general Dewing.

Danmarks befrielsesgeneral lever i dag delvis af at dyrke og sælge blomster og frugt fra eget gartneri. Generalen kører selv ind til den lille by New Market for at sælge sine produkter.

Dewing bebod huset »The old Rectory« i landsbyen Litgate. Huset er omgivet af en herlig park, hedder det i reportagen.

— Rigtig hjertelig velkommen, siger generalen. — Alle danske er velkomne i mit hus. De må ikke glemme, at næst efter England er Danmark det land, der står mit hjerte nærmest. Aldrig i mit liv vil jeg glemme de herlige majdage i Danmark 1945 — og så den modtagelse. Deres land gav mig. De kan tro, det

var noget, der glædede en gammel officer.

General Dewing arbejder selv med i marken — og man kan se det på ham. — Hans hænder er kraftige og sorte som moder Englands jord . . . hans træk er furede og vejrbidte, og han går iført et par arbejdsbenklæder og en stor, hjemmestrikket sweater, der også tydeligt bærer præg af arbejdet i marken og i drivhusene.

— Ja, jeg må jo selv tage et nap med, forklarer generalen. — Jeg kunne ikke leve af den pension, som staten kunne give mig, og derfor tog jeg fat på praktisk arbejde for at spæde lidt til selv. Endelig kunne jeg ikke udholde at gå uden at have noget at bestille — så jeg smøgede ærmerne op og tog fat.

Jeg er jo da kun 63 år gammel.

— Hvordan fandt De på at starte gartneriet?

— Jeg? Det var sandelig da ikke mig. Mens jeg lå og sloges på fastlandet købte min kone stedet her, og dermed var det bestemt, hvad jeg skulle foretage mig, når jeg trak mig tilbage fra hæren. Jeg har heller ikke fortrudt det. Men De må gerne skrive, at jeg ofte går herude og tænker på Danmark. — Det var skønne dage derovre, og jeg kom til at holde uendelig meget af Deres land. *Husker De, at gode venner forærede mig en hest som tak for befrielsen af Danmark ? Desværre kan jeg ikke vise Dem dyret, for det døde for et par år siden.* Men jeg har andre minder fra Danmark. Jeg har endnu adskillige gaver, som jeg modtog derovre, og i min stue vajer et stort dannebrog — ligesom billeder af kong Christian og kong Frederik hænger på min væg.

— Hvor længe før majdagene i 1945 vidste De, at de skulle til Danmark?

— Jeg var jo forberedt på det lang tid i forvejen. — Gentagne gange var jeg i Sverige for at inspicere brigaden derovre. Det skete for eksempel den anden og tredje maj; men så kom der pludselig telegrafisk bud fra England, at jeg skulle komme hjem. Herfra sendtes jeg omgående videre til Lüneburger hede, hvor *Montgomery* fortalte mig, at krigen var forbi, og at jeg straks den 5. maj skulle flyve til Danmark. Mit hjerte dansede i livet på mig af glæde . . .

En af Englands nyeste jetmaskiner med militærets farver drøner i fantastisk fart lige hen over gartneriet. General Dewing følger maskinens flugt med øjnene og så siger han:

— Ja, man kan jo ikke just påstå, at verden er faldet til ro efter den store krig.

— Tror generalen, at en ny krig er forestående?

— Jeg håber det sandelig ikke; men mon noget menneske i verden er i stand til at besvare spørgsmålet rigtigt? Nej, jeg håber sandelig ikke, at det, jeg tror med hensyn til fremtiden, kommer til at passe . . .

Rammefabriken »JYDEN«

B. P. Ranghøj & Sønner

AABYHØJ - AARHUS

Nielsen & Hinge

Maskinfabrik

AARHUS

Korsetfabriken

Lund

Nørre Allé 32

Aarhus

AJAX

Herreklæder

Borgporten 18

Aarhus

**Kugle-
lejer
Rulle-
lejer**

Otto Wistisen

Søndergade

Aarhus

**Hobro Marmorvarefabrik
og Stenhuggeri**

Tlf. 55

Charles Sørensen

Manufaktur & Herreekvipering
v/ Karen Sørensen

Tlf. 97

Hadsund

Mariager Trælasthandel

Tlf. 80

C. Hofman & Co.

JERN- & STAALFORRETNING

Sønder Alle 35-37

AARHUS

Bajsen

Rymsgade 4-6

Aarhus

Tømrermester

A. Vinkler

Dalgas Avenue 51 . Aarhus

Trælastimporten

v/ K. V. Jensen

AARHUS

S. OVERGAARD

Silkeborgvej 281

Aabyhøj

Telf. 58930

Aut. Elektro Installatør

A/S Auning

Savværk og Tømmerhandel

Aktieselskabet

Aalborg ny Dampmølle

Læsø Garnspinderi A/S

Byrum - Læsø

Aktieselskabet

Banken for Hobro og Omegn

HOBRO KUL KOMPAGNI

J. C. SØRENSENS ENKE A/S

A. HUNDEVADT

HADERSLEV

Chr. Hansen
Vulkaniseringsanstalt
v/ Wilh. Birkmann
Jomfrustien 24 Tlf. 22501
Haderslev

Maskinfabriken
HYDOR A/S
Haderslev

**Den mest velmagende
Sennep er**

Alfa SENNEP
A/S ALFA . VEJEN

Dyekjær & Christensen
Fiskeeksport
RINGKØBING

Klakring Savværk

Niels Krøjgaard
Tricotagefabrik
HERNING

AXEL JENSEN
Isenkram A/S
HERNING

NIELS SØRENSEN
Skjortefabrik
HERNING

Folkebanken
for
Herning og Omegn A/S

Aktieselskabet
Herning Trælasthandel

Forsikrings- Aktieselskabet
»Aktiv«
Bredgade 15 Herning

Hans Jensens Eftf.
Tricotagefabrik
IKAST Tlf. 24

Th. Jensen
Aut. Vand- og Gasmester
Bredgade 17 Tlf. Herning 1087

Arne Rahbek
Herning Tlf. 1885

C. Meldgaard Andersen
HERNING
Tlf. 995 . 2 Linier

G. Buur Jensen
Tricotagefabrik
HERNING

TETA RADIO
W. A. Brix Herning
Tlf. 844

Ejnar Kjeldsen
Karosserifabrik
HERNING

**REKLAME OG
TRYKSAGER
af enhver art**

MIJTJYDSKE REKLAME - BUREAU 7/5

Bredgade 9 Herning Tlf. 1952

Chr. Beedholm
Tricotagefabrik
IKAST

Paul Lehmann
Chartering - Forwarding
Steamshipagent
HERNING

SAJYKA
A. m. b. a.
HERNING

Jens L. Jensen
Tricotagefabrik
HERNING

Herning Papirforretning
Papir en gros
TLF. 1313 - 569

Mads Eg Damgaards
FABRIKER A/S
EGE TÆPPER
HERNING

Botex
Fabrik for Boligtekstiler
HERNING

Herning mek. Væveri
Aktieselskab
Tlf. 1766 - 1767 Tlgr. Tekstil

J. B. S.
Undertøj
Herning

Magnus Knudsen
Jomfrusti 3 Tlf. 22728
Haderslev

Sparekassen
for Haderslev By og Omegn

Haderslev Iscreamfabrik
Storegade Haderslev

**Vald. Hinrichsen
& Schrøder**
aut. D. O. M. I. forh.
Haderslev Tlf. 22550 - 22551

Jensen & Wind
Manufaktur-Forretning
Haderslev

**Haderslev
Bank**

Aktiesleskab

H. B. Langwadt
Optiker
Nørregade 26 Haderslev

J. C. Schiønning
Støbegods og Bygningsmaterialer
Vojens Tlf. 41224

J. F. Jacobsen
Farveri
AABENRAA

Dansk Maskinoplæg $\frac{1}{2}$
Aabenraa Tlf. 2044

Haderslev Mælkecentral

$\frac{1}{2}$ **SEVERIN SCHMIDT**
Papir en gros

HADERSLEV

J. S. Christensen $\frac{1}{2}$
Haderslev

R. F. HESSELBERG
HADERSLEV

Kino. Palæet

Haderslev

Haderslev Klædefabrik

M. Schaumann

Graasten Andelsslagteri

H. Lyck & Co.
AVNBØL

PETER JESSEN

Aabenraa

**Thisted
Fjerritslev
Jernbane**

*De rigtige møbler
de rigtige priser*
Frøkjær Knudsen Thisted

P. Thorup
Thisted Pianomagasin
Nytorv 1 Tlf. 490

L. H. Gram
Fotograf
Thisted Tlf 235

Thisted Musikhus
Storegade 3 Tlf. 304

**Knuds
Herremagasin**
Knud Imer
THISTED

SIWERT & KORSELT
Thisted Tlf. 664
Aut. Elektro Installatør

**Thisted
Andels-
Svineslagteri**

CITY
FODTØJ
THISTED

Herremagasinet
MONOPOL
THISTED

Sparekassen for Thisted Amt

Amtets største & ældste Pengeinstitut

Storegade

THISTED

Tlf. 2 - 502

Aage V. Kjær
Lille Torv 3
THISTED

PETER JENSEN
THISTED

Frederiks Torvs Kiosk
Daniel Jeppesen
Thisted Tlf. 532

*Aktieselskabet
Handels- og Landbrugsbanken
i Thisted*

A/S Kulkompagniet
THISTED

C. Søndergaard
Papir en gros
Tlf. 570 og 115 Thisted

S. Zacho A/S
Kaffe & Kolonial en gros
Thisted Tlf. 243

**Sørensens
HERREMAGASIN**
THISTED

Køb Hatten i nr. atten
Niels Søndergaard
Vestergade 18 Thisted

Chokoladeforretningen
ELITE . Thisted

**A/S Sørensens
Kulhandel**
Thisted Tlf. 17 og 100

THISTED CYKLEBØRS
Bisgaardsgade Tlf. 328

Knud A. Steffensen
Murermester
Nørregade 43 Thisted
Tlf. 1049

Højskolehotellet
Frederikshavn

E. ROSENBERG
Tapet- og Farvehandel
Thisted Tlf. 211

**JUNGS
BOGHANDEL**
STEPHAN AGGER

Skive

Trikotagehuset
v/ Ivan Lykke
Tlf. 866 Thisted

10-årsdagen for Paludan-Müllers kamp

Tirsdag den 25. maj mindedes Statsradiofonien oberst Paludan-Müllers heltemodige kamp mod tyskerne, da de kom til hans bolig for at arrestere ham.

Gennem redaktør C. J. Bech's ledsagende tekst, samtale med sognepræsten i Gråsten, med politimester Bjerre og fru Paludan-Müller fik man et levende billede af disse begivenheder for 10 år siden.

Pigtråd har tidligere bragt en udførlig beskrivelse af den dramatiske kamp.

Årsskrift fra 4. maj- kollegiet i Odense

Tyskere uønskede

4. maj-kollegiet i Odense har udsendt sit første årsskrift, der skal danne bindeled mellem kollegiet og gamle kollegianere — og dem er der allerede en del af — samt de af byens borgere, som er interesseret i kollegiet. Årsskriftet indledes med et forord af bestyrelsens formand, borgmester Werner, og derefter følger en skildring af kongeparrets besøg for to år siden på kollegiet, en omtale af kollegiets tilblivelse og af foreningen »4. maj-kollegiets venner«. Endvidere er der en fornøjelig skildring af det daglige liv på kollegiet.

Iøvrigt vil kollegiet i sommer blive omdannet til nødhotel. Det skal passes af kollegianere, og overskuddet vil tilfalde kollegiet. Der kan redes 100 senge op daglig, og man regner med en omsætning på ca. 30.000 kr. i løbet af sommeren. På forhånd er der imidlertid truffet bestemmelse om, at tyske turister ikke vil kunne få logi på kollegiet. Man erklærer, at det er et princip, fordi man ikke synes, man på et frihedskollegium kan se anderledes på dette spørgsmål.

En skrå til præsten

Da pastor *Hans Magle* for nylig i Tønder kirke havde viet et ungt par, hilste han på bryllupsgæsterne, og en af dem overrakte da præsten en rulle skrå. Pastor Magle takkede

med et: — Nå, Du huskede det igen.

Manden havde under besættelsen været fange hos tyskerne i Frøslevlejren sammen med præsten, og da han rådede over et lille lager af skråtoak, fik han ofte besøg af præsten, der gerne ville have en skrå. — Men jeg måtte tage fingrene til mig, for præsten bed til! fortalte manden.

Da han nogle år senere ville giftes og bad pastor Magle foretage vilsen, sagde denne: — Kom med hende, men husk at ta' en skrå med!

Brudgommen huskede skråen og lovede præsten, at han hver gang han havde ærinde i kirken ved en festlig lejlighed, igen ville møde med en skrå til ham.

Fungerende næstformand

På forårsbestyrelsesmødet i Kammeraternes Hjelpefond konstituerede man sig med Leo Kæraa, Århus som næstformand.

Den tidligere næstformand, militærattaché F. B. Larsen bor som bekendt for tiden i Stockholm, og da afstanden vanskeliggør deltagelse i det daglige arbejde, har man fundet det praktisk at vælge en vikarierende næstformand.

Svensk Bernadotte-film forberedes

Der er i Sverige kræfter i gang for at optage en film om Folke Bernadottes hjælpeaktion for at føre danske og norske k-z-fanger ud af Tyskland, inden krigstromlen gik hen over lejren.

Kernen i filmen vil blive en gruppe på 8 fanger fra k-z-lejren Dachau ved München. De fandt alle 8 et fristed i Sverige. Man håber at få filmen færdig til næste år — tiåret for aktionen.

Til Stockholms Tidningen udtaler idemanden bag filmen, disponent Leo Klüger:

— Vi vil bortvejre enhver tvivl om, at det virkelig var Bernadotte og Sverige, der var vor redning.

Filmene vil slutte med billeder fra redningsaktionen og en hyldest til Sverige. Indspilningen skal delvis

ske på de steder i Tyskland, hvor handlingen oprindeligt foregik.

Dachau-Klubben

afholder sin årlige skovtur med damer i De små Haver i Pile Alleen nr. 10-12, lørdag d. 19. juni kl. 18,30 prc. Her spiser vi medbragt smørrebrød.

Øl og kaffe fås i haven.

Bestyrelsen.

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjelpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement.)

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30).
Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. Slagelsegade 9, 2. sal, København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak Jørgensens Bogtrykkeri, Ejby pr. Glostrup.

INDHOLD:

	Side
Rystende lægeberetninger	139
Fællesgrav i Kolding for 20 ukendte	141
Svar på spørgsmål	143
Internationalt møde mod k-z-systemet	147
På rejse bag jerntæppet	149
Feriebrev fra Kegnæs	153
Danmarks hefrielsesgeneral nu gartner	155
Svensk Bernadotte-film forberedes ..	160

Trykt i 16.600 eksemplarer.

Afliveret til postvæsenet d. 15. juni